

PRIKAZ

Prof. dr Živojin Rakočević

Univerzitet u Beogradu

USUD REFORMI

Kritička rasprava prof. dr Dragoslava Slovića *O putevima srpskog jedinstva* (Fineks, Beograd, 2023), iziskuje ocenu koja bi bila u saglasju sa Hegelovom mišlju iz *Fenomenologije duha*: „Čovek je vlastita premisa i vlastiti zaključak i ono između pretpostavke i zaključka”, ali i u saglasju sa Heraklitovim kritičkim nalazom da je „čovek kosmičko biće“.

Petostruki doktor ekonomskih, političkih i drugih nauka u ovoj uveliko filozofsko - naučnoj raspravi kao da nastoji da kritički pronikne u promene i fenomene na koje ukazuje Arčibald Rajs u njegovoj epohalnoj poruci „Čujte Srbi i čuvajte se“, kao i Jovan Dučić u inspirativnoj misli: „Srbin ima prirodnu tendenciju da sve svoje velike ljude ili poubija ili unizi i da ih potom opeva u svom desetercu kao heroje svoje nacije i najzad proglasi svetiteljima svoje crkve“.

Dragoslav Slović sa razlogom kaže: „Veliki deo svoje životne i stvaralačke energije posvetio sam srpskom nacionalnom biću“. On pri tome misli na bitak nacije čiji je deo i kome se istraživački posvećuje. Tome svedoči i pisac ovih redova koji je na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu bio mentor četvrte doktorske disertacije Dragoslava Slovića pod naslovom *“Priroda i nauka u procesu društvene reprodukcije”* (koju je isti odbranio pred komisijom u sastavu Vujo Vukmirica, Živojin Rakočević i Mihailo Crnobrnja).

Temat te disertacije je sasvim u saglasju sa Hegelovom „Filozofijom prirode“ i „Enciklopedijom filozofskih znanosti“ koje je koristio i Martin Hajdeger u njegovoj raspravi o bitku *Sein und Zeit* ukazujući na rastuće ekonomske implikacije toga vremena, a koja je publikovana 1927. godine, uoči Velike svetske ekonomske krize (1929-1933).

Ujedno, ova Slovićeva knjiga je finalna potvrda da su naše reforme i prepoznavanje kraja tranzicije već odavno veoma važna tačka ili sekvenca brojnih Slovićevih rasprava zasnovanih, ne na ekonomskom nacionalizmu, već na Konfučijevoj misli „*Lakše je upaliti sveću, nego proklinjati mrak*“, kako bismo spoznali sebe i svoj bitak.

Prema podacima koje je sakupio Dragoslav Slović, generacija kojoj on pripada proživela je sedamnaest političkih i privrednih reformi.

Ekonomija i politika u tim reformama su telo i duša istog društvenog organizma, artikuliše u svojoj novoj knjizi primordijalnu tezu Dragoslav Slović. Za potrebe dokazivanja te teze Dragoslav Slović komparativno analizira ne samo naše, već i reforme u SAD s početka dvadesetog veka, kao i reforme i iskustva Šveđana i Norvežana u njihovim srodnim reformama, čime postiže da se bolje naznače reforme u Titovoj Jugoslaviji i Srbiji, a takođe i bolje razumeju one koje se sprovode danas.

Reč je po njemu o kompleksnim reformama i o inverzivnoj tranziciji od socijalizma bez tržišne ekonomije i novca koji bi važio i u svetskim robno-novčanim odnosima, do društva sa socijalno tržišnim karakteristikama i oblicima, kakva je Srbija danas.

Druga ključna teza Dragoslava Slovića mogla bi se artikulirati gotovo aforistički: Umesto dokazivanja da su pravno-politički zakoni loši, reformatori bi trebalo da dokažu da nisu loši, već da se zaobilaze i ne primenjuju. U tom kontekstu se kao sledeće nameće sudbina reformatora.

Svojevremeno su se u nas protiv istinskih reformatora i stratega reforme iz 1965. godine, pobunili, mada tek 1968. godine, Edvard Kardelj - Bevc, „slove-

nački sudbonosac“, i dr Vladimir Bakarić, „hrvatski Buda“. Analizirali su čuveni 15. amandman o kolektivnom preduzetništvu na Ustav Jugoslavije iz 1963. godine i saglasili da je u tom amandmanu sadržan akt kontrarevolucije.

U knjizi vrsnog novinara negdašnjeg nedeljnika “Ekonomska politika” Mijata Lakićevića „*Ispred vremena - uspon i pad srpskih liberala - sudbonosna decenija: 1963-1973*“, koju je izdao Fond za otvoreno društvo 2011. godine, Latinka Perović, doktor političkih nauka i historičar kaže: „Poraz reforme bio je poraz Jugoslavije, ali i Srbije“ - jer su među ključnim ljudima, koji su inicirali promene i u ekonomiji i u partiji, bili njeni ljudi Milentije Popović, Mijalko Todrović, Koča Popović i drugi“.

Na stranicama iste knjige nalazi se kraći tekst pod naslovom „*Biblija*“. U njemu se kaže da se u knjizi: „*Zatvaranje kruga*“ Latinke Perović, nalazi kriptoinformacija da je kritički nalaz Edvarda Kardelja - Bevca u njegovom poslednjem razgovoru sa Markom Nikezićem i Latinkom Perović da je nedeljnik „Ekonomska politika“ zbog odnosa prema reformi bio biblija savremenog tehnokratizma.

Latinka Perović pominje i stenografske beleške sa Osme sednice Saveza komunista Srbije, održane oktobra 1987. godine. „Znate šta“, kaže Latinka Perović Mijatu Lakićeviću, „ako je i politički vrh Srbije tada tako govorio, to je jedan teški provincijalizam, to je otvoreni put u katastrofu i tragediju koja će uslediti“.

Nesporna vrednost ove knjige posvećene bitku i reformama našega društva je i tome što su razmatranja prošlih i sadašnjih reformskih vremena i uveliko metafizičkih zakučastih fenomena i tendencija, u potpunom saglasju i sa tradicionalnim koliko i sa modernim filozofsko - naučnim razmatranjima sistema javnog kredita, sistema državnih dugova, otuđivanja države, - kao najenergičnijih poluga prvobitne akumulacije kapitala.